

ПОУЧЕНИЕ

Азъ хѣдый, дѣдомъ своимъ Ярославомъ, благословленнымъ, славнымъ, наречный въ крещенніи Василий, русьскимъ именемъ Володимиръ, отцемъ възлюбленнымъ и матерью своею Мъномахы... и хрестьяныхъ людей дѣла, колко бо склюдъ по милости своей и по отни молитвѣ отъ всѣхъ бѣдъ! Сѣдя на санехъ, помыслихъ в дѣши своей и похвалихъ бога, нже мя снхъ дней грѣшнаго допровади. Да дѣти мои, или инъ кто, слышавъ сю грамотицю, не посмѣйтеса, но емъ же любя дѣтний моухъ, а приметъ є в сердце свое, и не лѣнитеса начнетъ тако же и трѣжатися.

Первое, бога дѣла и дѣша своя, страхъ имѣйте во жни в сердци своемъ и милостыню творя неоскъднѣ, то бо есть начатокъ всякомъ добру. Аще ли комъ не любя грамотиця си, а не поохрнтаются, но тако се рекѣтъ: на далечи пѣти, да на санехъ сѣдя, безлѣпицю си мовлялъ.

Повчання Володимира Мономаха

(За Лаврентіївським списком)

Я, недостойний, дідом своїм Ярославом благословенним, славним, батьком возлюбленим і матір'ю своєю з Мономахів — названий при хрещенні Василем, руським іменем Володимир... і ради людей християнських, яких стільки уберіг з милості своєї і батьківської молитви від всіляких бід! Сидячи на санях, подумав я в душі своїй і похвалив Бога, що до сих днів мене грішного допровадив.

Хай діти мої, чи інший хто, слухаючи сю грамотицю, не посміються, а кому із дітей моїх вона буде любя — хай прийме її в сердце своє і, не лінуючись, почне, як і я, трудитися.

Перш за все, бога ради і душі своєї, майте страх божий в серці своєму і милостиню подавайте щедрю, — бо то початок всякого добра. Якщо ж комусь не любя грамотиця ся, хай не насміхається, а так про неї скаже: на далекій путі та на санях сидячи, небилиць наговорив.

Скрѣтоша бо мя слы от вратъ моя на Волзѣ, рѣша: "Потѣснися к нам, да выженемъ Ростиславича и волость ихъ отънимем; нже ли не пондеши с нами, то мы совѣ вѣдем, а ты совѣ". И рѣхъ: "Аще вы ся и гнѣваете, не могѣ вы я ити, ни креста перестѣпити".

И отрядивъ я, вземъ Псалтырю, в печали разгнѣхъ я, и то ми ся выня: "Вскѣю печалѣши, дѣше? Вскѣю смѣцаеши мя?" и прочая. И потомъ соврахъ словца си любая, и складохъ по рядѣ, и написахъ. Аще вы послѣдняя не любя, а передняя принимайте.

"Вскѣю печалана еси, дѣше моя? Вскѣю смѣцаеши мя? Чпован на бога, яко исповѣмся емъ". "Не ревнѣй лѣкавнѣющимъ, ни завиди творящимъ безаконье, зане лѣкавнѣюцини потребятса, терпяцини же господа, — ти овладають землею". И еще мало, — "И не вѣдетъ грѣшника; взнищеть мѣста своего, и не оврящеть."

Кротцини же наслѣдятъ землю, насладятса на множество мѣра. Назираеть грѣшный праведнаго, и поскрегчеть на нь зѣвы своими; господъ же посмѣетса емъ и прозритъ, яко придетъ день его. Орѣжья извлечеша грѣшници,

Зустріли були мене на Волзі посли від братів моїх і сказали: "Приеднуйся до нас, і виженемо Ростиславичів, і волость їхню відберемо. Якщо ж не підеш з нами, то ми собі будемо, а ти собі." І я сказав: "Хоч ви й гніваєтесь, але не можу я ні з вами піти, ні клятву порушити."

І відправивши їх, узяв Псалтир, розгорнув у печалі, і таке мені випало: "Пощо сумуєш, душе? Пощо бентежиш мене?" і далі. А потім вибрав слова ці чудові, розклав їх у ряд, і написав: "Якщо вам останні не любі, то беріть передніх."

"Пощо сумуєш ти, душе моя? Пощо бентежиш мене? Я надіюсь на Бога, бо перед ним сповідаюся." "Не змагайся з лукавими, не завидуй творящим беззаконня, бо лукаві будуть знищені, а боготерпці — ті будуть володіти землею. І ще трохи — і не буде грішника, шукатиме місця свого — і не знайде."

Покірнії ж успадкують землю і насолоджуватимуться багатоликим світом. Нагядає грішний за праведним і скрегоче на нього зубами своїми. Господь же посміється з нього і провидить, коли прийде день його [останній]. Оружжя